

ОБЛІК І АУДИТ

УДК 657.421.32

Юлія СУДИН

ГЕНЕЗИС ТЕРМІНУ “ГУДВІЛ” У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Проведено аналіз еволюції терміну “гудвіл” з 1982 р. і донині на основі визначень, поданих у зарубіжній та вітчизняній літературі. Предметом дослідження визначено сукупність концептуальних основ обліку гудвілу на підприємстві.

Під час дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів: історико-логічний – для виявлення еволюційних підходів до визначення сутності поняття “гудвіл”; узагальнення, групування та порівняння – для дослідження сутності економічних понять і розробки власного визначення; аналіз, синтез, індукцію та дедукцію – при виокремленні основних ознак гудвілу, що характеризують економічну суть поняття.

Здійснено огляд визначень терміну “гудвіл” у хронологічній послідовності, використовуючи зарубіжну і вітчизняну наукову літературу. Запропоновано визначення гудвілу, адаптоване до сучасних умов ведення бізнесу та інформаційних запитів користувачів. Досліджено еволюцію концептуальних основ обліку гудвілу, що базується на міжнародних і національних стандартах. Відображено графічно структуру гудвілу відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 3 “Об’єднання підприємств”. Встановлено, що наявність гудвілу у підприємства не завжди економічно обґрунтоване та відповідає існуванню нематеріальних переваг.

Виявлено суттєву різницю між трактуванням терміну “гудвіл” у бухгалтерському й економічному міждисциплінарних аспектах. Описано спекулятивні причини виникнення позитивної різниці при здійсненні інтеграційних угод, що підтверджує невідповідність економічного визначення гудвілу бухгалтерському. Вказано на необхідність зближення існуючих підходів з метою уніфікації концептуальних основ гудвілу як бухгалтерської категорії. Запропоновано відображати внутрішній гудвіл на рахунках бухгалтерського обліку як економічне втілення нематеріальних переваг, якими володіє підприємство.

Ключові слова: гудвіл, нематеріальні активи, управлінський облік, інтелектуальний капітал, внутрішній гудвіл.

JEL: M41

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки та суспільно-економічних відносин нематеріальні переваги підприємства трактуються як визначальний ресурс економічного зростання, що вимагає сприятливих умов для розвитку й ефективного функціонування. Особливими проблемами, пов’язаними з підвищенням результативності

© Юлія Судин, 2018.

управління нематеріальними активами, є відображення їх в обліку та фінансовій звітності підприємства. Це насамперед стосується нематеріальних конкурентних переваг (гудвілу), управління якими дасть змогу підвищити рентабельність та інвестиційну привабливість підприємства, впливати на створення дієвих способів захисту прав учасників інтеграційних угод, формувати позитивну ділову репутацію підприємства.

Вирішення вищезазначених завдань неможливе без комплексного інформаційно-аналітичного забезпечення, що вимагає обґрунтування концептуальних підходів до визначення гудвілу в історичному аспекті, що дозволить управляти стратегічним видом активу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні основи гудвілу як нематеріального активу є темою досліджень низки зарубіжних науковців: Г. Хьюза, П. Д. Лика, Л. Р. Діскі, Н. Д. Сіда, Г. Норріса, Р. С. Гинтера, Р. Гібсона, Дж. Френсіса, П. Фесса, С. Нісвондера, Я. В. Соколова, М. Л. П'ятова, А. Е. Іванова. Серед вітчизняних дослідників питання дефініції "гудвілу" вивчали М. І. Боднар та С. Ф. Легенчук.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Незважаючи на вагомий внесок окремих науковців у розробку теоретико-методичних положень обліку гудвілу, питання концептуальних основ потребують удосконалення у частині виокремлення основних ознак гудвілу як нематеріального активу та формування визначення, адаптованого до сучасних умов ведення бізнесу. Зокрема, історичний огляд дефініції дасть змогу виокремити основні властивості гудвілу, які формують економічну суть поняття, та проаналізувати термінологію з метою пошуку уніфікованого підходу до ідентифікації гудвілу як єдиної категорії в економічному та бухгалтерському аспектах.

Мета дослідження. Метою статті є проведення аналізу еволюції терміну "гудвіл" в історичному аспекті з ціллю виявлення головних ознак гудвілу, що формуватимуть визначення, адаптоване до сучасних умов ведення бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Для вивчення еволюційних підходів до визначення сутності поняття "гудвіл" застосуємо історико-логічний метод дослідження. Трагування гудвілу є процесом, який бере свій початок з кінця 1800-х рр. і триває донині. Протяжність у часі й безперервність такого процесу найкраще пояснював Г. Хьюз (H. Hughes) (1982) "... тут не було жодної істини і ніколи не буде. Походження гудвілу може бути виявлено за допомогою історії, але його природа – питання особистої інтерпретації" [1].

Історично перша цитата про гудвіл датується 1571 р. і була відображена у роботі П. Д. Лика (P. D. Leake) [2]. У виписці не вказується зміст терміна, але це доводить те, що гудвіл визнавався більш ніж чотири століття тому. Зазначене підтверджує історичну цінність та необхідність здійснення досліджень у цьому напрямку.

Найдавніше визначення гудвілу як дефініції відображено у британському "Бухгалтерському словнику" ("A CountingHouseDictionary") у 1883 р. [3]. Згідно з ним, гудвіл трактується як перевага, пов'язана із сформованою у бізнесі хорошою репутацією. Зазначається, що грамотно налагоджений бізнес, як очікується, принесе надлишковий прибуток, і за це варто платити.

Спостерігаємо дві важливі ознаки гудвілу у поданому визначенні, які не втрачають актуальності. По-перше, гудвіл розглядається як "перевага", що є актуальним у бухгалтерській практиці й донині. Другий атрибут гудвілу це "очікування прибутку", який також є частиною його опису в економічних джерелах.

Перша книга, присвячена гудвілу, написана у 1897 р. професором та найвідомішим у тому часі економістом-бухгалтером Л. Р. Діскі (L. R. Diskee) і мала назву “Гудвіл і його відображення на рахунках бухгалтерського обліку”. У книзі були переглянуті найважливіші судові справи того часу, які надають визначення гудвілу, і автор підсумував їх у таких пунктах:

- гудвіл, як незвичайний актив, є перевагою, отриманою у результаті того, що клієнти будуть продовжувати працювати з даною компанією;
- гудвіл складається з переваг, що є діловими зв'язками [4].

У цьому визначенні також знаходимо елемент, який залишається постійним протягом довгого часу: перевага, пов'язана з поняттям ділової репутації, сформованої за рахунок місця розташування бізнесу, торгової марки або бренду та надійних ділових зв'язків.

У 1921 р. знаменитий британський дипломований бухгалтер П. Д. Лик (P. D. Leake) [2] опублікував другу книгу, присвячену виключно гудвілу, яка має назву “Комерційний гудвіл. Його історія, оцінка та відображення на рахунках”, де він розробив “Теорію супер-прибутку оцінки гудвілу” (“Super-profit Valuation Theory of Goodwill”). Автор розглядає гудвіл як право, яке формується з минулих витрачених ресурсів задля отримання прибутку, збільшення вартості компанії чи іншої вигоди. Вартість гудвілу у цьому сенсі залежить від ймовірності заробляти в майбутньому надприбутки.

Описана теорія стала основою для виникнення доходного методу оцінки гудвілу, відповідно до якого вартість ділової репутації вимірюється на основі очікуваних надприбутків, які отримує підприємство за умови здійснення звичайної діяльності. погоджуємося з автором щодо виокремленої ознаки гудвілу – отримання додаткового прибутку.

В 1937 р. англійський вчений Н. Д. Сід (H. D. Seed) [5] вперше асоціює гудвіл з його елементами (фірмові найменування, товарні знаки, патенти або авторські права). Він розвиває тезу, що гудвіл повинен бути визначений тільки у зв'язку з оцінкою всього бізнесу. Вважаємо, що у цьому зауваженні є зміст, оскільки гудвіл втілює ділову репутацію всього підприємства, а не деякої його частини.

У 1946 р. відомий британський бухгалтер Гаррі Норріс (Harry Norris) у своїй книзі “Теорія бухгалтерського обліку. Нарис його структури” наводить нестандартне визначення гудвілу, яке підкреслює нематеріальний і невідчутний його характер: “Якщо X – це живий собака, а Y – мертвий, то $X - Y = Z$. Але значення Z саме собою нічого не означає. Проте термін “гудвіл” в бухгалтерському обліку нагадує Z; його використання нагадує про можливість знайти те, що робить собаку живим” [6].

Г. Норріс ймовірно мав на увазі те, що під значенням гудвілу розуміються саме його елементи, які не можуть бути оцінені окремо. Незважаючи на гумористичне визначення, він зауважив важливу ознаку гудвілу – невіддільність від суб'єкта володіння.

У 1969 р. американський науковець Р. С. Гинтер (R. S. Gynther) [7] визначив підхід до розуміння гудвілу, який актуальний і донині та найбільш повно, на наш погляд, відображає основні складові, що формують ділову репутацію компанії. Дослідник допускає, що гудвіл є “гострою проблемою” для бухгалтерів та поясненням цього вважає той факт, що реальний зміст поняття було замінено формальними розрахунком гудвілу як різниці.

Вважаємо цю тезу ключовою у нашому дослідженні, оскільки з того часу методи

оцінки та обліку гудвілу змінювались. Проте проблема невідповідності реальної вартості гудвілу та суми, що відображається на рахунках бухгалтерського обліку в сучасних умовах ведення бізнесу, залишилась актуальною. Для її усунення необхідно визначити основні елементи гудвілу й оптимальні методи їх оцінки для відображення реального стану справ на підприємстві.

Одними з перших дослідників, які пов'язують гудвіл з процесом консолідації, є Р. Гібсон і Дж. Френсіс (R. Gibson, J. Francis). Відповідно до їх поглядів, оприлюднених у 1975 р., гудвіл при консолідації – це термін, що використовується для опису перевищення вартості інвестицій у дочірні компанії над балансовою вартістю набутого капіталу [8]. Варто зазначити, що розглянутий підхід вперше трактує гудвіл у світлі процесів об'єднання підприємств та визначає його як перевищення вартості.

У 1981 р. П. Фесс і С. Нісвондер (P. Fess, C. Niswonger) [9] визначають гудвіл як можливість отримання вищої прибутковості, що може виникати в результаті об'єднання бізнесу. Існування гудвілу, за словами вчених, свідчить про здатність підприємства заробляти додаткові прибутки, що більші за ті, які одержують конкуренти у галузі.

Я. В. Соколов та М. Л. П'ятов лише у 1997 р. описали розглянуте поняття у статті "Гудвіл – "нова" категорія бухгалтерського обліку" [10, с. 47–48], що свідчить про те, що не приділялася достатня увага гудвілу у вітчизняному (радянському) обліку на відміну від зарубіжних країн. Підтвердженням цього також в Україні немає захищених дисертаційних робіт з обліку гудвілу та значенні його для підприємств. Я. В. Соколов та М. Л. П'ятов ідентифікували гудвіл як сукупність нематеріальних факторів (активів), що дасть змогу підприємству отримувати додатковий дохід та втілити конкурентні переваги. Варто зазначити, що автор є противником математичного підходу до визначення гудвілу і насамперед характеризує його як додатковий дохід. Крім того, науковець підкреслює важливу, на наш погляд, ознаку гудвілу – генерування конкурентних переваг [10, с. 47–48].

У вітчизняній системі обліку таке поняття вивчав М. І. Боднар, який під гудвілом розуміє переваги, що здобуває покупець при придбанні наявного підприємства порівняно зі створенням нового суб'єкта господарювання [11, с. 528]. Очевидно, що автор мав на увазі наявність у такого підприємства певних досягнень. На основі цього вважаємо, що для формування гудвілу необхідно затратити час, кошти та певні зусилля, які в майбутньому повинні принести додатковий прибуток.

Визначення природи гудвілу ставив за мету Легенчук С. Ф. [12, с. 7], який у власних дослідженнях сформував два підходи до його трактування: підхід невідображених активів та підхід наддоходів. Він обґрунтував необхідність використання першого підходу, відповідно до якого гудвіл – це інтелектуальні активи компанії, що не відображені у бухгалтерському обліку, та вартість синергетичних ефектів, які виникли як наслідок взаємодії елементів інтелектуального капіталу. На основі теорії інтелектуального капіталу вчений доводить, що застосування підходу наддоходів не враховує елементів інтелектуального капіталу в бухгалтерському обліку. Для розуміння суті гудвілу, на думку С. Ф. Легенчука, необхідним є використання складових інтелектуального капіталу, який не відображається у балансі, тому підхід невідображених активів є найбільш доцільним. погоджуємось з автором, що гудвіл – це активи, які не відображені в балансі, зокрема,

левова частку яких становить інтелектуальний капітал. Вважаємо, що таку ознаку гудвілу, як здатність генерувати наддоходи також потрібно враховувати, особливо при здійсненні його оцінки.

Розглянуті вище визначення формують так званий “економічний підхід” до тлумачення гудвілу. Відповідно до нього, гудвіл розглядають як переваги, які здатні приносити підприємству додатковий прибуток.

Узагальнивши розглянуті підходи до визначення гудвілу, констатуємо, що це – складне міждисциплінарне поняття, яке досить важко ідентифікувати та пояснити. Проте врахувавши генезис визначень, розглянутий вище, можна виокремити критерії визнання, що власне і формулюють поняття “гудвіл”:

- наявність конкурентних переваг (відома торгова марка, інтелектуальний капітал, ділові зв'язки), що сприяють зміцненню позиції підприємства на ринку;
- здатність приносити додаткові прибутки компанії за інших звичайних умов діяльності;
- притаманність нематеріальної природи та невідчутного характеру елементів гудвілу;
- необхідність витрачання певних ресурсів (фінансові, часові, інтелектуальні) для його створення.

Таким чином, пропонується викласти визначення у такій редакції: гудвіл – це нематеріальні конкурентні переваги підприємства, здатні генерувати додаткові прибутки та є результатом взаємодії попередньо затрачених фінансових, часових та інтелектуальних ресурсів.

Водночас з економічним, існує бухгалтерський підхід до трактування гудвілу, що був започаткований у 1981 р. [13], коли Міжнародний комітет з бухгалтерського обліку розробив перший проект щодо обліку об'єднання підприємств. Гудвіл тут визначається як перевищення покупної ціни над призначеною вартістю чистих ідентифікованих активів. Вважаємо, що гудвіл у світлі бухгалтерської практики розглядається досить вузько, оскільки визнається в обліку лише під час операцій злиття і придбання.

У 1983 р. Міжнародний комітет з бухгалтерського обліку публікує IAS 22 “Об'єднання бізнесу”, де гудвіл визначається як “майбутні вигоди від невстановлених активів” [14].

У 2010 р. Міжнародна рада зі стандартів бухгалтерського обліку видає Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 “Об'єднання бізнесу”, що замінює IAS 22 “Об'єднання бізнесу”. МСФЗ 3 визначає гудвіл як “майбутні економічні вигоди від активів, які не піддаються індивідуальній ідентифікації для визнання окремо” [15]. Таке визначення підтверджує, що вартість бізнесу загалом більша, ніж сума виокремлених та ідентифікованих чистих активів.

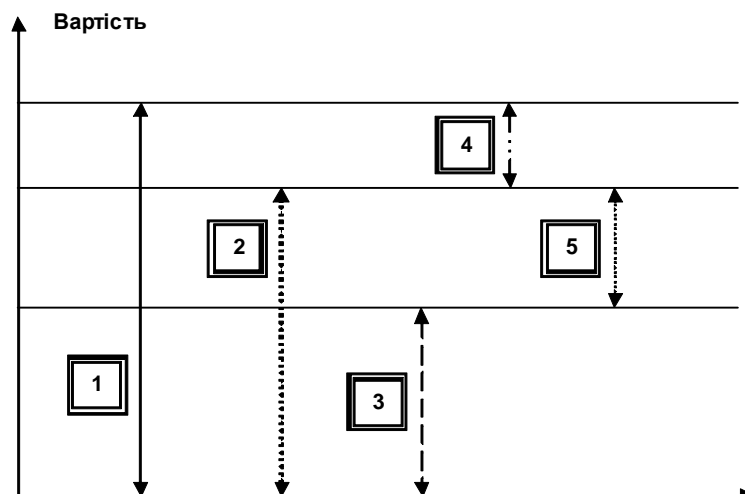
Відповідно до МСФЗ 3, результат від придбання й об'єднання підприємств обчислюють як залишок внаслідок зіставлення двох величин, що формуються у результаті такої операції (рис. 1).

Відповідно до рисунку 1, гудвіл виникає у тому разі, якщо величина трьох елементів у лівій його стороні перевищує величину у правій. Проте якщо вираз у правій більший, то різниця як актив не визнається. Замість цього набувач визнає дохід від вигідної покупки.

Розглянемо схематично співвідношення, що виникає між величинами розміру винагороди, частки набувача в справедливій вартості визначених придбаних активів і зобов'язань у придбаного підприємства та гудвілу (доходу від вигідної покупки) при інтеграції підприємств (рис. 2).

Рис. 1. Схема визначення гудвілу внаслідок об'єднання підприємств
Джерело: розроблено автором самостійно.

- 1 – ціна угоди (вартість придбання > справедливу вартість)
- 2 – справедлива вартість придбаного підприємства
- 3 – ціна угоди (справедлива вартість < вартість придбання)
- 4 – гудвіл
- 5 – дохід від вигідного придбання

Рис. 2. Схема визначення вартості гудвілу (бухгалтерський підхід)
Джерело: розроблено автором самостійно.

Нормативні документи, які регулюють облік гудвілу, відображають бухгалтерський підхід до трактування поняття. Наведені визначення мають схожу суть (за винятком останнього) і визначають гудвіл як перевищення ринкової вартості компанії над фактичною. Варто підкреслити, що саме термін “перевищення”, а не “різниця”, на наш погляд, відображає квінтесенцію гудвілу. Дослівно з англійської “гудвіл” перекладається як “добра воля”, а отже, означає наявність саме переваг, а не просто відмінностей. Варто зауважити, що за П(С)БО 19 “Об’єднання підприємств” до 1 липня 2008 р. гудвіл визначався як різниця між вартістю придбання та часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов’язань на дату придбання. Проте описаний недолік було виправлено і тепер під гудвілом розуміють перевищення вартості придбання над відповідною часткою покупця.

Економічний підхід передбачає інтеграцію всіх існуючих підходів до трактування гудвілу, оскільки у рамках такого підходу гудвіл розглядається насамперед як нематеріальні переваги, що приносять користь підприємству. Особливістю таких переваг є відсутність відображення в обліку. Таке трактування гудвілу дає змогу стверджувати, що він наявний за час усієї діяльності компанії, а не лише під час операцій придбання чи приватизації, як це відображається у бухгалтерському обліку. Так, виокремлюють внутрішній гудвіл, який існує протягом усієї діяльності компанії та втілює нематеріальні активи, що формують основу для отримання економічної вигоди у майбутньому.

Бухгалтерський підхід визначає гудвіл математичним шляхом, розрахувавши різницю між вартістю придбання і часткою покупця у справедливій вартості придбаних активів, зобов’язань та непередбачених зобов’язань на дату придбання. Тобто визнання гудвілу відбувається лише при купівлі (приватизації) підприємства, що свідчить про невідповідність економічній сутності гудвілу, яка втілюється у наявності постійних переваг, які здатні приносити користь підприємству.

Доречною, на наш погляд, є думка П. Н. Денчука, який зазначає, що методика визначення гудвілу є технічним прийомом – наслідок різниці між балансовою та справедливою оцінкою капіталу підприємства. “Оскільки за правилами обліку не можна платити за щось не уречевлене, вирішили віднімати балансову вартість із купівельної ціни і визначати це як гудвіл” [16, с. 240].

Причинами формування зазначеної різниці, на погляд автора, є:

- спекулятивний елемент конкретного договору купівлі-продажу (проміжні фінансові витрати, врахування значної комісії офіційним органам, посередникам);
- суто технічні неточності у способах ведення бухгалтерського обліку матеріальних активів (пріоритет історичної собівартості в обліку активів, різні методи нарахування амортизації);
- незарахування на баланс або неправильне відображення на рахунках бухгалтерського обліку інтелектуального капіталу [16, с. 240].

Невідповідність між економічним та бухгалтерським трактуванням необхідно усунути та створити необхідні умови для формування релевантної облікової інформації про досліджуваний вид активу.

Відповідно до зазначеної пропозиції, доцільним є зближення економічного та бухгалтерського підходів за рахунок виокремлення внутрішнього гудвілу як бухгалтерської категорії та відображення його в обліку та звітності підприємства. Це стане можливим

при врахуванні критеріїв визнання активу відповідно до П(С)БО 8 "Нематеріальні активи". Зокрема, існування ймовірності одержання майбутніх економічних вигід, пов'язаних з його застосуванням, та достовірна оцінка вартості активу [17]. Розробка оптимальної методики оцінки внутрішнього гудвілу й ефекту від його використання дасть змогу ідентифікувати особливий вид нематеріального активу в обліку й інтегрувати бухгалтерський та економічний підходи до трактування гудвілу. Пропонована гармонізація дасть змогу генерувати інформацію про стратегічні нематеріальні активи (ділова репутація, інтелектуальні активи), підвищити інвестиційну привабливість підприємства і уникнути суб'єктивності у формуванні його вартості при придбанні чи приватизації та ефективно управляти ними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Концептуальні основи гудвілу відображаються в економічному і бухгалтерському міждисциплінарних аспектах. У зв'язку з цим, використовуючи результати аналізу еволюції поняття "гудвіл", можна виокремити такі критерії його визнання: наявність конкурентних переваг; здатність приносити додаткові прибутки; притаманність нематеріальної природи; необхідність у витратах певних ресурсів для його створення. Відповідно до описаних критеріїв, запропоновано визначення гудвілу викласти у такій редакції: нематеріальні конкурентні переваги підприємства, які здатні генерувати додаткові прибутки та є результатом взаємодії попередньо затрачених фінансових, часових та інтелектуальних ресурсів. Таке трактування враховує виокремлені особливості та створює передумови для відображення гудвілу в системі бухгалтерського обліку у безперервній діяльності підприємства.

Перспективними векторами подальших досліджень мають бути: розробка методики оцінки внутрішнього гудвілу у системі бухгалтерського і управлінського обліку, пошук оптимальних методів відображення його на рахунках обліку та вимірювання ефекту від використання гудвілу підприємством.

Список використаних джерел

1. Hughes H.P. *Goodwill in Accounting* / H.P. Hughes // *Business Publishing Division, College of Business Administration*. – Georgia State University, 1982.
2. Leake P.D. *Commercial Goodwill. Its History, Value and Treatment in Accounts* / by P. D. Leake. – London : Gee, 1921. – 201 p.
3. Courtis J. K. *Business Goodwill: Conceptual Clarification via Accounting, Legal and Etymological Perspectives* / J. K. Courtis // *The Accounting Historians Journal*. – Vol. 10, No. 2. – 1983. – P. 1–38.
4. Dicksee L. R. *Goodwill and Its Treatment in Accounts* / L. R. Dicksee, F. Tillyard // *Gee and Co., Printers and Publishers, Third Edition*, 1906, p. 33.
5. Seed H.E. *Goodwill as a Business Asset* / H.E. Seed // *London : Gee&Co*, 1937.
6. Norris H. *Accounting Theory. An Outline of Its Structure* / H. Norris // *London: Sir Isaac Pitman&Sons*, 1946.
7. Gynther R. S. *Some Conceptualizing on Goodwill* / R. S. Gynther // *Accounting Review*. – 1969. – P. 247–255.
8. Gibson R. *Accounting for goodwill – A Study of Permissiveness* / R. Gibson, J. Francis // *Abacus*, December, 1975.

9. Fess P. *Accounting Principles* / P. Fess, C. Niswonger // *Cincinnati: South-Western Publishing Co., 13th edition, 1981.*
10. Соколов Я. В. Гудвилл – “новая” категория бухгалтерского учета / Я. В. Соколов, М. Л. Пятков // *Бухгалтерский учет.* – 1997. – № 2. – С. 46–50.
11. Бондар М. І. Визнання гудвілу при придбанні підприємства з метою його відображення в обліку / М. І. Бондар // *Формування ринкової економіки.* – 2010. – Вип. 24. – С. 513–522.
12. Легенчук С. Ф. *Бухгалтерське відображення інтелектуального капіталу : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / С. Ф. Легенчук ; Нац. аграр. ун-т.* – К., 2006. – 21 с.
13. Ratiu R. V. *The classification of goodwill – an essential accounting analysis* / R. V. Ratiu, A. Tiron-Tudor // *Alma Mater & Universitatea “Babes Bolyai” Cluj-Facultatea de Sti. Economice si gestiunea Afacerilor.* – 6. – 2013. – Pp. 137–150.
14. Иванов А. Е. Гудвилл: краткая история эволюции подходов к пониманию экономической сущности, оценке и признанию в финансовой отчетности : моногр. / А. Е. Иванов. – М. : РУСАЙНС, 2016. – 106 с.
15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 “Об’єднання бізнесу” (версія перекладу українською мовою – на 01. 01. 2016 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
16. Денчук П. Н. Сутність, оцінка та відображення в обліку інтелектуального капіталу / П. Н. Денчук // *Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи обліку : моногр. / за наук. ред. д. е. н., проф. З.-М. В. Задорожного і д. е. н., проф. Я. Д. Крупки.* – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – С. 234–242.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. № 163, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

References

1. Hughes H.P. Goodwill in Accounting. Business Publishing Division, College of Business Administration. Georgia State University, 1982, 153 p. [in English].
2. Leake P.D. Commercial Goodwill. Its History, Value and Treatment in Accounts, London : Gee, 1921, 201 p. [in English].
3. Curtis J. K. Business Goodwill: Conceptual Clarification via Accounting, Legal and Etymological Perspectives, *The Accounting Historians Journal*. Vol. 10, No. 2, 1983, p. 1–38 [in English].
4. Dicksee L. R., Tillyard F. Goodwill and Its Treatment in Accounts, Gee and Co., Printers and Publishers, Third Edition, 1906, p.33 [in English].
5. Seed H.E. Goodwill as a Business Asset. London: Gee&Co, 1937 [in English].
6. Norris H. Accounting Theory. An Outline of Its Structure. London: Sir Isaac Pitman&Sons, 1946 [in English].
7. Gynther R. S. Some Conceptualizing on Goodwill. *Accounting Review*, 1969, p. 247-255 [in English].

8. Gibson R., Francis J. Accounting for goodwill – A Study of Permissiveness, *Abacus*, December, 1975 [in English].
9. Fess P., Niswonger C. Accounting Principles. Cincinnati: South-Western Publishing Co., 13th edition, 1981 [in English].
10. Sokolov Ya. V. Gudvil – “novaya” kategoriia bukhgalterskogo ucheta [Goodwill, a “new” concept of accounting]. *Bukhgalterskii uchet – Accounting*, 1997, No. 2, p. 46-50 [in Ukrainian].
11. Bondar M. I. Vyznannia gudvilu pry prydbanni pidpnyemstva z metoiu yoho vidobrazhennia v obliku [The recognition of goodwill while buying a business in order to record it in accounting]. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky – Formation of a market economy*, 2010, No. 24, p. 513-522 [in Ukrainian].
12. Lehenchuk S. F. Bukhhalterske vidobrazhennia intelektualnogo kapitalu [Accounting recording of intellectual capital]. Extended abstract of candidate’s thesis. Kyiv, 2006, 21 p. [in Ukrainian].
13. Ratiu R. V., Tiron-Tudor A. The classification of goodwill – an essential accounting analysis. *Review of Economic Studies & Research Virgil Madgearu*, Vol. 6, No. 2, 2013, pp. 137-150 [in English].
14. Ivanov A. E. Gudvil: kratkaia istoriia evoliutsii podhodov k ponimaniiu ekonomicheskoi sushchnosti, otsenke i priznaniiu v finansovoi otchetnosti: monografiia [Goodwill: a brief history of the evolution of approaches to understanding the economic nature, valuation and recognition in financial statements: monograph]. 2016, 106 p. [in Russian].
15. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 3 “Obiednannia pidpnyemstv” [International Financial Reporting Standard 3 Business Combinations], from <http://www.minfin.gov.ua> [in Ukrainian].
16. Denchuk P. N. Sutnist, otsinka ta vidobrazhennia v obliku intelektualnogo kapitalu [Essence, valuation and recording of intellectual capital in accounting]. Stan i perspektyvy rozvytku vitchyznyanoi systemy obliku: monografiia [Status and prospects of development of the national accounting system: monograph], TNEU, 2013, pp. 234-242 [in Ukrainian].
17. Polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 8 “Nematerialni aktyvy”, zi zminamy i dopovnenniamy [Regulation (Standard) 8 “Intangible assets”, with amendments] (July 7, 1999), from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> [in Ukrainian].

Редакція отримала матеріал 23 березня 2018 р.